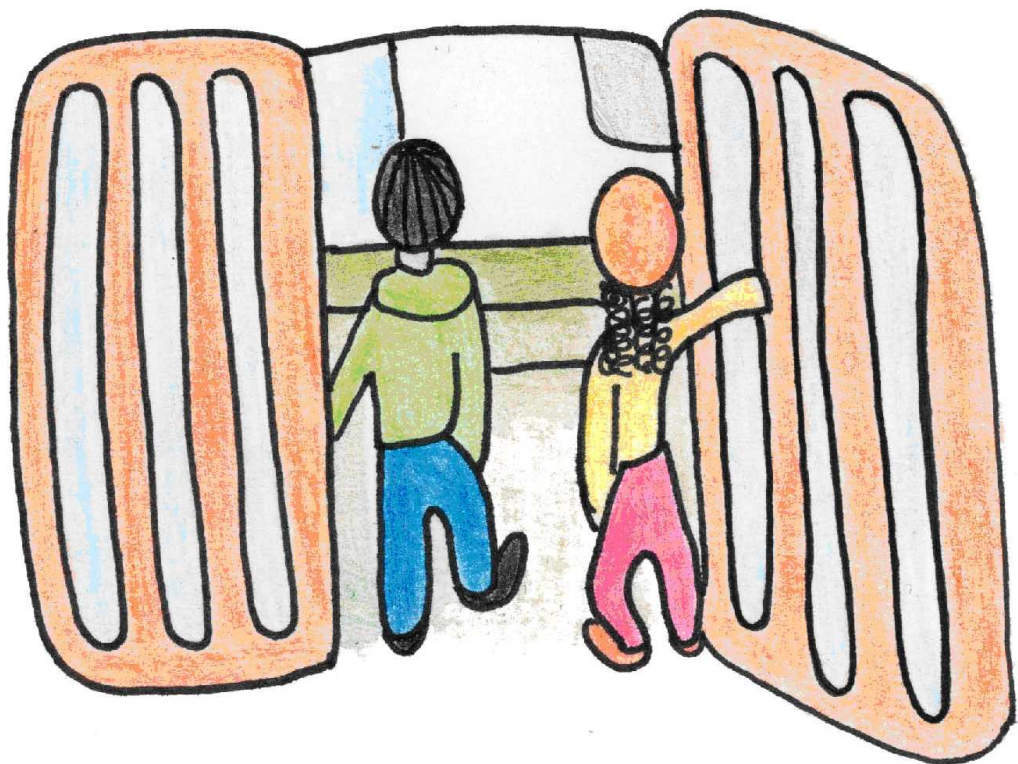


# Neurol Netissä

Paimion kaupunginkirjasto

KIRJASTO



Keväällä 2003 aloitimme Paimion kaupunginkirjastossa projektin, jonka tarkoitus on opettaa kaikille paimiolaisille neljäsluokkalaisille kirjaston ja Internetin käyttöä tiedonhaun näkökulmasta. Idea projektiin lähti kirjaston henkilökunnan huolesta liittyen lasten ja nuorten Internetin käyttöön. Internetiä osataan kyllä teknisesti käyttää, mutta oikean tiedon löytäminen ja sen kriittinen tarkastelu vaati mielestämme opastusta. Internetin sisällönhallinnan opetukseen liittyi luontevasti myös konkreettinen kirjastonkäytönopetus.

Opetus koostuu kahdesta kirjastonhoitajan pitämästä oppitunnista. Ensimmäisellä oppitunnilla käydään läpi tiedonhakua kirjaston aineistotietokannasta sekä löydetyn aineiston hakua hyllystä. Toisella oppitunnilla opetellaan tiedonhakua Internetistä ja erityisesti tämän tiedon arviointia. Lisäksi toisella oppitunnilla opetellaan viisasta nettikäyttäytymistä. Molemmilla oppitunneilla asioita lähestytään itse tekemällä eli hakemalla vastauksia kirjastonhoitajan antamiin tiedonhakutehtäviin.

Projektin ensimmäinen yhteistyökumppani oli Paimion Jokelan koulu, jonka kevään 2003 neljäsluokkalaisia ja heidän opettajaansa haluamme erityisesti kiittää. Projektin tavoite on muodostua pysyväksi käytännöksi, jossa jokainen paimiolainen koululainen kävisi neljännellä luokalla läpi kirjastonkäytönopetuksen ja Internetin sisällönhallinnan opetuksen Paimion kirjastossa.

Tämä opas on tarkoitettu lähinnä niille oppilaille, jotka ovat osallistuneet opetukseen. Oppaaseen on lyhyesti koottu se, mitä tunneilla käydään läpi, joten se toimii kertauksena ja muistin apuna jatkossa.

Paimion kirjastossa syksyllä 2003

Hannele Tuominen  
kirjastonjohtaja

Sanna Nikkola  
kirjastonhoitaja

Esipuhe toiseen painokseen:

Keväästä 2003 on nyt kulunut jo yli kolme vuotta. Neloset Netissä -opetus on muuttunut projektista pysyväksi käytännöksi, johon pääsääntöisesti kaikki Paimion neljäsluokkalaiset ottavat osaa. Nelosia on vuosittain ollut 120-140 oppilasta.

Ensimmäiset neloset syksyiltä 2003 ovat jo seitsemäsluokkalaisia ja kirjastossa aloitellaankin seiskoille suunnattua Neloset Netissä -opetuksen jatkoa. Tämä opas toimii muistin apuna neljäsluokkalaisille ja opitun kertauksena myös seitsemäsluokkalaisille. Innokkaasta vastaanotosta päätellen tällaiselle opetukselle on ollut tarvetta ja toivomme sen osaltaan madaltavan sekä oppilaiden että opettajien kynnystä käyttää kirjastoa.

Paimion uudessa kirjastotalossa syksyllä 2006

Hannele Tuominen  
kirjastonjohtaja

Sanna Nikkola  
kirjastonhoitaja

© Paimion kirjasto, 2003  
© Oppaan kuvat Suvi Ylijoki, Paimion yläaste, 2003

Toinen, uudistettu painos 2006

# Luokitus

Kirjasto on järjestetty kokoelma tietoa. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki kirjastoaineisto on luokiteltu. Suurimmassa osassa Suomen yleisiä kirjastoja, eli kaupunkien ja kuntien kirjastoja, on käytössä kymmenluokitus, jonka **pääluokat** ovat

- 0 yleisteokset
- 1 filosofia, psykologia
- 2 uskonto
- 3 yhteiskunta
- 4 maantiede, matkat, kansatiede
- 5 luonnontieteet, matematiikka, lääketiede
- 6 tekniikka, teollisuus, käytännön talous
- 7 taiteet, liikunta
- 8 kirjallisuus, kielitiede
- 9 historia

Jokaisella pääluokalla on kymmenen alaluokkaa, joilla taas on kymmenen alaluokkaa jne.

Aineisto on kirjaston hyllyissä **luokan mukaan**.

Esimerkki: 67.45 Lemmikkieläimet

Esimerkki: 85.12 Suomenkieliset sadut

Teokset ovat luokan sisällä **aakkosjärjestyksessä teoksen tekijän tai tekijän puuttuessa teoksen nimen mukaan**.

Esimerkki:

Lindgren, Astrid LIN



# Tiedonhaku kirjastossa

Tietoa voi kirjaston aineistotietokannasta hakea tekemällä erilaisia hakuja. Tärkeimpiä näistä hauista ovat

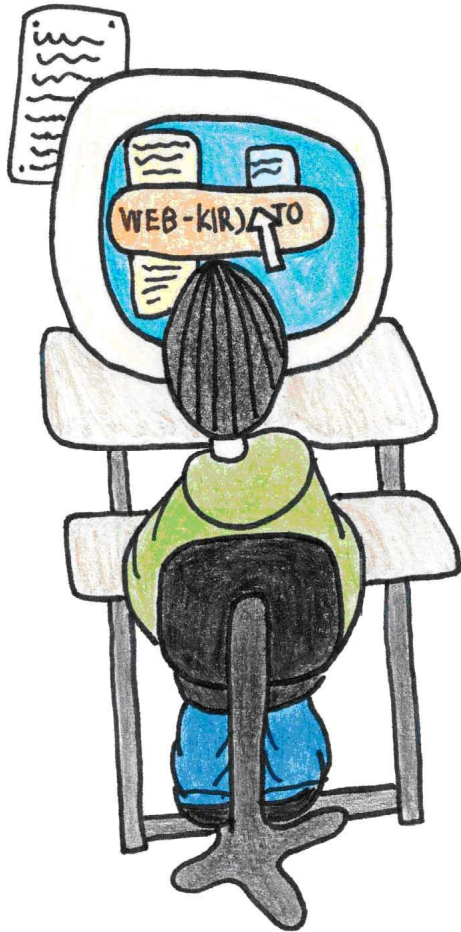
**Nimekehaku**, jossa teosta haetaan sen nimen mukaan. Tätä hakua kannattaa käyttää aina jos haet jotain tiettyä teosta ja tiedät tämän teoksen nimen.  
Esimerkki: Heinähattu ja Vilttitossu

**Tekijähaku**, jossa teosta haetaan tekijän nimen mukaan. Tekijän nimi kirjoitetaan muodossa Sukunimi, Etunimi.  
Tekijähauulla saat esille kaikki tietyn tekijän teokset.  
Esimerkki:  
Nopola, Sinikka

**Asiasanahaku** on hauista laajin. Sillä voi hakea tietoa jostain tietystä aiheesta. Kirjastoissa käytetään sovittuja asiasanoja, jotka ovat substantiiveja ja suurimmaksi osaksi yleisnimiä. Myös joitakin erisnimiä, kuten maiden nimiä käytetään asiasanoina.  
Esimerkki: Egypti  
Esimerkki:  
hirmuliskot



# WEB-kirjasto



Lähes kaikkien kirjastojen aineistotietokantoihin voi tutustua Internetissä. Paimion kirjaston aineistotietokanta löytyy osoitteesta <http://www.paimionkirjasto.fi> -> WEB-kirjasto.

WEB-kirjasto on käytössä myös kirjaston asiakaspäätteillä.

WEB-kirjastossa voit tehdä tiedonhakuja. Henkilökohtaisen salasanan avulla voit selata omia lainojasi ja halutessasi uusia niitä. Lisäksi voit tehdä maksullisia varauksia lainassa oleviin teoksiin.

# internet

Internet on maailmanlaajuinen tietoverkko, joka on periaatteessa kaikille avoin, mikä tarkoittaa, että nettiin voi

**kuka tahansa**  
**koska tahansa**  
laittaa  
**mitä tahansa** tietoa

Tästä syystä Internetiä ei voi kukaan koskaan täysin valvoa!

Ennen kuin tieto päätyy esimerkiksi kirjaston hyllyssä olevaksi painetuksi kirjaksi, se käy läpi moniportaisen valinnan. Ensin kustantaja arvioi kannattaako teosta tuottaa. Sitten kirjakauppias arvioi kannattaako teosta ottaa myyntiin. Lopuksi kirjasto arvioi sopiiko teos kirjastoaineistoksi.

Ennen kuin tieto päätyy luettavaksi tai katseltavaksi Internetiin, se ei käy läpi välttämättä minkäänlaista valintaa.

Siksi netistä voi löytyä epäasiallista ja jopa laitonta aineistoa. On myös tärkeää huomata, että monet internet-sivut on tarkoitettu vain aikuisille.



# Viisas nettikäyttäytyminen

Internetissä liikkuessasi muista erityisesti:

- Älä anna henkilötietojasi (nimeäsi, osoitettasi, sosiaaliturvatunnustasi, koulusi nimeä) tai esim. valokuvaasi kenellekään
- Harkitse kenen kanssa keskustele; et voi olla varma keskustelutoverisi henkilöllisyydestä
- Älä luovuta salasanaasi kenellekään
- Jos löydät verkosta loukkaavaa tai laitonta materiaalia, kerro asiasta aikuiselle, esimerkiksi vanhemillesi tai opettajallesi
- Älä koskaan tapaa ketään verkkotuttavaasi ilman vanhempasi tai huoltajasi suostumusta. Jos kuitenkin haluat tavata verkkotuttavuutesi, tee se julkisella paikalla ja aikuisen seurassa
- Varo viruksia. Ne leviävät esim. sähköpostien liitetiedostojen kautta. Internetissä suurin vastuu on käyttäjällä! Muista, että voit aina poistua epäasiallisilta sivuilta. Jos poistuminen ei jostain syystä onnistu, voit sulkea tietokoneen ruudun tai koko koneen. Jos jokin Internetiin liittyvä mietityttää sinua, kysy aikuiselta!

Lisää tietoa viisaasta nettikäyttäytymisestä löytyy Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivuilta <http://www.mll.fi>

# Tiedonhaku internetistä

Tietoa voi Internetistä hakea joko menemällä suoraan johonkin osoitteeseen tai jos ei tiedä selvää osoitetta, käyttämällä jotakin Internetin hakupalvelua. Erilaisiin hakupalveluihin voit tutustua esim. <http://www.kirjastot.fi>-sivuston avulla.

Yksi hakupalveluista on osoitteessa <http://www.google.fi> Google on yksinkertainen käyttää ja sen hakutulokset ovat yleensä hyviä.

Tiedonhaku Internetistä poikkeaa tiedonhausta kirjastossa. Internetissä tieto saattaa olla tuoreempaa ja sitä on valtavan paljon enemmän kuin missään kirjastossa. Toisaalta Internetissä olevaa tietoa on vaikeampi hallita, koska sitä ei ole luokiteltu kuten kirjastossa oleva tieto.

Internetin hakupalvelut toimivat hakusanojen avulla. Kone hakee sivustoja, joilla mainitaan käyttämäsi hakusana tai -sanat. Hakusanasta riippuen tuloksia saattaa olla jopa miljoonia. Yleensä tärkeimmät tiedonlähteet kuitenkin löytyvät parinkymmenen ensimmäisen tuloksen joukosta. Jos näin ei ole, kannattaa kokeilla jotain toista hakusanaa.

Kun haet tietoa Internetistä, muista olla kriittinen! Tarkastele löytämiäsi sivustoja ja mieti **kuka** ne on julkaissut ja **miksi**; voiko niiden tarjoamaan tietoon luottaa. Luotettavia sivustoja ovat yleensä ns. virallisten tahojen ylläpitämät sivustot. Esimerkiksi yksityishenkilöiden ylläpitämät kotisivut taas eivät aina välttämättä sisällä kaikkein luotettavinta tietoa, vaikka ne voivat muuten ollakin hyviä.